Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»
Факультет інформатики та обчислювальної техніки
Кафедра обчислювальної техніки

ЛАБОРАТОРНА РОБОТА № 6

з дисципліни «МНД» на тему
«Проведення трьохфакторного експерименту при використанні рівняння регресії з квадратичними членами»

ВИКОНАЛА:
студентка ІІ курсу ФІОТ
групи ІВ-91
Бузулук М.В.
Залікова - 9103

ПЕРЕВІРИВ:
ас. Регіда П. Г.

Київ – 2021

Мета: Провести трьохфакторний експеримент і отримати адекватну модель – рівняння регресії, використовуючи рототабельний композиційний план.

Варіант завдання:

№ варіанту	X1		X2		X3	
	min	max	min	max	min	max
103	-20	30	30	80	30	45
F(X1, X2, X3)						
$0.7+5.4*X1+4.8*X2+5.3*X3+1.1*X1^2+0.3*X2^2+8.9*X3^2+8.1*X1*X2+0.2*X1*X3+3.5*X2*X3+1.9*X1*X2*X3$						

Лістинг програми:

```
import random
import numpy as np
import math
from prettytable import PrettyTable
from numpy.linalg import solve
from scipy.stats import f, t

n = 15
m = 3

while True:
    x1_min = -20
    x1_max = 30
    x2_min = 30
    x2_max = 80
    x3_min = 30
    x3_max = 45
    x01 = (x1_max + x1_min) / 2
    x02 = (x2_max + x2_min) / 2
    x03 = (x3_max + x3_min) / 2

    dx1 = x1_max - x01
    dx2 = x2_max - x02
    dx3 = x3_max - x03

    xn = [[-1, -1, -1, 1, 1, 1, -1, 1, 1, 1],
          [-1, -1, 1, 1, -1, -1, 1, 1, 1, 1],
          [-1, 1, -1, -1, 1, -1, 1, 1, 1, 1],
          [-1, 1, 1, -1, -1, 1, -1, 1, 1, 1],
          [1, -1, -1, -1, -1, 1, 1, 1, 1, 1],
          [1, -1, 1, -1, 1, -1, -1, 1, 1, 1],
          [1, 1, -1, 1, -1, -1, -1, 1, 1, 1],
          [1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1, 1],
          [-1.73, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 2.9929, 0, 0],
          [1.73, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 2.9929, 0, 0],
          [0, -1.73, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 2.9929, 0],
```

```
          [0, 1.73, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 2.9929, 0],
          [0, 0, -1.73, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 2.9929],
          [0, 0, 1.73, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 2.9929],
          [0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0, 0]]

    x1 = [x1_min, x1_min, x1_min, x1_min, x1_max, x1_max, x1_max, x1_max, -
1.73 * dx1 + x01, 1.73 * dx1 + x01, x01, x01, x01, x01, x01]
    x2 = [x2_min, x2_min, x2_max, x2_max, x2_min, x2_min, x2_max, x2_max, x02, x0
2, -1.73 * dx2 + x02, 1.73 * dx2 + x02, x02, x02, x02]
    x3 = [x3_min, x3_max, x3_min, x3_max, x3_min, x3_max, x3_min, x3_max, x03, x0
3, x03, x03, -1.73 * dx3 + x03, 1.73 * dx3 + x03, x03]

    x1x2 = [0] * 15
    x1x3 = [0] * 15
    x2x3 = [0] * 15
    x1x2x3 = [0] * 15
    x1kv = [0] * 15
    x2kv = [0] * 15
    x3kv = [0] * 15

    for i in range(15):
        x1x2[i] = round(x1[i] * x2[i], 3)
        x1x3[i] = round(x1[i] * x3[i], 3)
        x2x3[i] = round(x2[i] * x3[i], 3)
        x1x2x3[i] = round(x1[i] * x2[i] * x3[i], 3)
        x1kv[i] = round(x1[i] ** 2, 3)
        x2kv[i] = round(x2[i] ** 2, 3)
        x3kv[i] = round(x3[i] ** 2, 3)

    tmp_list_a = list(zip(x1, x2, x3, x1x2, x1x3, x2x3, x1x2x3, x1kv, x2kv, x3kv)
)

    plan_table = PrettyTable()
    plan_table.field_names = ['X1', 'X2', 'X3', 'X1X2', 'X1X3', 'X2X3', 'X1X2X3',
 'X1^2', 'X2^2', 'X3^2']
    print("Матриця планування з натуралізованими X:")
    for i in range(len(tmp_list_a)):
        plan_table.add_row(tmp_list_a[i])
    print(plan_table)

    def f123(X1, X2, X3):
        return 0.7 + 5.4*X1 + 4.8*X2 + 5.3*X3 + 1.1*X1*X1 + 0.3*X2*X2 + 8.9*X3*X3
 + 8.1*X1*X2 + 0.2*X1*X3 + 3.5*X2*X3 + 1.9*X1*X2*X3 + random.randint(0, 10) - 5

    y = [[f123(tmp_list_a[j][0], tmp_list_a[j][1], tmp_list_a[j][2]) for _ in ran
ge(m)] for j in range(15)]

    plan_y = PrettyTable()
    plan_y.field_names = ['y1', 'y2', 'y3']
    print("Матриця планування значень Y:")
    for i in range(len(y)):
```

```
        plan_y.add_row(y[i])
    print(plan_y)

    aver_y = []
    for i in range(len(y)):
        aver_y.append(np.mean(y[i], axis=0))
    print("Середні значення Y:\n{}".format(np.array(list(map(lambda x:round(x, 5)
, aver_y)))))

    disp = []
    for i in range(len(y)):
        a = 0
        for k in y[i]:
            a += (k - np.mean(y[i], axis=0)) ** 2
        disp.append(a / len(y[i]))
    print("Дисперсія:\n{}".format(np.array(list(map(lambda x:round(x, 5), disp)))
))

    def finds_value(num):
        a = 0
        for j in range(15):
            a += aver_y[j] * tmp_list_a[j][num - 1] / 15
        return a

    def a(f, s):
        a = 0
        for j in range(15):
            a += tmp_list_a[j][f - 1] * tmp_list_a[j][s - 1] / 15
        return a

    my = sum(aver_y) / 15
    mx = []
    for i in range(10):
        number_lst = []
        for j in range(15):
            number_lst.append(tmp_list_a[j][i])
        mx.append(sum(number_lst) / len(number_lst))

    determinant1 = [[1, mx[0], mx[1], mx[2], mx[3], mx[4], mx[5], mx[6], mx[7], m
x[8], mx[9]],
                    [mx[0], a(1, 1), a(1, 2), a(1, 3), a(1, 4), a(1, 5), a(1, 6),
 a(1, 7), a(1, 8), a(1, 9), a(1, 10)],
                    [mx[1], a(2, 1), a(2, 2), a(2, 3), a(2, 4), a(2, 5), a(2, 6),
 a(2, 7), a(2, 8), a(2, 9), a(2, 10)],
                    [mx[2], a(3, 1), a(3, 2), a(3, 3), a(3, 4), a(3, 5), a(3, 6),
 a(3, 7), a(3, 8), a(3, 9), a(3, 10)],
                    [mx[3], a(4, 1), a(4, 2), a(4, 3), a(4, 4), a(4, 5), a(4, 6),
 a(4, 7), a(4, 8), a(4, 9), a(4, 10)],
                    [mx[4], a(5, 1), a(5, 2), a(5, 3), a(5, 4), a(5, 5), a(5, 6),
 a(5, 7), a(5, 8), a(5, 9), a(5, 10)],
```

```
                    [mx[5], a(6, 1), a(6, 2), a(6, 3), a(6, 4), a(6, 5), a(6, 6),
 a(6, 7), a(6, 8), a(6, 9), a(6, 10)],
                    [mx[6], a(7, 1), a(7, 2), a(7, 3), a(7, 4), a(7, 5), a(7, 6),
 a(7, 7), a(7, 8), a(7, 9), a(7, 10)],
                    [mx[7], a(8, 1), a(8, 2), a(8, 3), a(8, 4), a(8, 5), a(8, 6),
 a(8, 7), a(8, 8), a(8, 9), a(8, 10)],
                    [mx[8], a(9, 1), a(9, 2), a(9, 3), a(9, 4), a(9, 5), a(9, 6),
 a(9, 7), a(9, 8), a(9, 9), a(9, 10)],
                    [mx[9], a(10, 1), a(10, 2), a(10, 3), a(10, 4), a(10, 5), a(1
0, 6), a(10, 7), a(10, 8), a(10, 9), a(10, 10)]]

    determinant2 = [my, finds_value(1), finds_value(2), finds_value(3), finds_val
ue(4), finds_value(5), finds_value(6), finds_value(7),
                    finds_value(8), finds_value(9), finds_value(10)]

    beta = list(map(lambda x:round(x, 5), solve(determinant1, determinant2)))
    print("\nРівняння регресії:")
    print("y = {} + {} * X1 + {} * X2 + {} * X3 + {} * X1X2 + \n  + {} * X1X3 + {
} * X2X3 + {} * X1X2X3 + {} * X11^2 + {} * X22^2 + {} * X33^2"
          .format(beta[0], beta[1], beta[2], beta[3], beta[4], beta[5], beta[6],
beta[7], beta[8], beta[9], beta[10]))
    y_i = [0] * 15


    for k in range(15):
        y_i[k] = beta[0] + beta[1] * tmp_list_a[k][0] + beta[2] * tmp_list_a[k][1
] + beta[3] * tmp_list_a[k][2] + \
                 beta[4] * tmp_list_a[k][3] + beta[5] * tmp_list_a[k][4] + beta[6
] * tmp_list_a[k][5] + beta[7] * \
                 tmp_list_a[k][6] + beta[8] * tmp_list_a[k][7] + beta[9] * tmp_li
st_a[k][8] + beta[10] * tmp_list_a[k][9]

    print("Експеременталні значення:\n{}".format(np.array(list(map(lambda x:roun
d(x, 5), y_i)))))

    gp = max(disp) / sum(disp)
    gt = 0.3346
    print("\nКритерій Кохрена\nGp = {}".format(gp))
    if gp < gt:
        print("Дисперсія однорідна")
    else:
        print("Дисперсія неоднорідна")
        m += 1
        continue

    sb = sum(disp) / len(disp)
    sbs = (sb / (15 * m)) ** 0.5

    f3 = (m - 1) * n
    sign_coef = []
    insign_coef = []
```

```
    d = 11
    res = [0] * 11

    for j in range(11):
        t_pract = 0
        for i in range(15):
            if j == 0:
                t_pract += aver_y[i] / 15
            else:
                t_pract += aver_y[i] * xn[i][j - 1]
            res[j] = beta[j]
        if math.fabs(t_pract / sbs) < t.ppf(q=0.975, df=f3):
            insign_coef.append(beta[j])
            res[j] = 0
            d-=1
        else:
            sign_coef.append(beta[j])
    print("\nКритерій Стьюдента:")
    print("Значимі коефіцієнти регресії:", [round(i, 3) for i in sign_coef])
    print("Незначимі коефіцієнти регресії:", [round(i, 3) for i in insign_coef])
    y_st = []
    for i in range(15):
        y_st.append(res[0] + res[1] * x1[i] + res[2] * x2[i] + res[3] * x3[i] + r
es[4] * x1x2[i] + res[5] *
                    x1x3[i] + res[6] * x2x3[i] + res[7] * x1x2x3[i] + res[8] * x1
kv[i] + res[9] *
                    x2kv[i] + res[10] * x3kv[i])
    print("Значення функції відгуку зі значущими коефіцієнтами:\n{}".format(np.ar
ray(list(map(lambda x:round(x, 5), y_st)))))

    print("\nКритерій Фішера")
    sad = m * sum([(y_st[i] - aver_y[i]) ** 2 for i in range(15)]) / (n - d)
    fp = sad / sb
    f4 = n - d
    print("Fp =", fp)
    if fp < f.ppf(q=0.95, dfn=f4, dfd=f3):
        print("Математична модель адекватна")
        break
    else:
        print("Математична модель неадекватна")
```

Результат роботи програми:

Матриця планування з натуралізованими X:

X1	X2	X3	X1X2	X1X3	X2X3	X1X2X3	X1^2	X2^2	X3^2
-20	30	30	-600	-600	900	-18000	400	900	900
-20	30	45	-600	-900	1350	-27000	400	900	2025
-20	80	30	-1600	-600	2400	-48000	400	6400	900
-20	80	45	-1600	-900	3600	-72000	400	6400	2025
30	30	30	900	900	900	27000	900	900	900
30	30	45	900	1350	1350	40500	900	900	2025
30	80	30	2400	900	2400	72000	900	6400	900
30	80	45	2400	1350	3600	108000	900	6400	2025
-38.25	55.0	37.5	-2103.75	-1434.375	2062.5	-78890.625	1463.062	3025.0	1406.25
48.25	55.0	37.5	2653.75	1809.375	2062.5	99515.625	2328.062	3025.0	1406.25
5.0	11.75	37.5	58.75	187.5	440.625	2203.125	25.0	138.062	1406.25
5.0	98.25	37.5	491.25	187.5	3684.375	18421.875	25.0	9653.062	1406.25
5.0	55.0	24.525	275.0	122.625	1348.875	6744.375	25.0	3025.0	601.476
5.0	55.0	50.475	275.0	252.375	2776.125	13880.625	25.0	3025.0	2547.726
5.0	55.0	37.5	275.0	187.5	2062.5	10312.5	25.0	3025.0	1406.25

Матриця планування значень Y:

y1	y2	y3
-27113.3	-27118.3	-27112.3
-32610.3	-32602.3	-32603.3
-85074.3	-85070.3	-85070.3
-116445.3	-116440.3	-116447.3
71660.7	71650.7	71659.7
109058.7	109064.7	109067.7
176448.7	176443.7	176446.7
259229.7	259222.7	259226.7
-144709.29375	-144715.29375	-144715.29375
234862.68125	234861.68125	234863.68125
19107.89375	19110.89375	19112.89375
68046.59375	68045.59375	68055.59375
26502.2155625	26493.2155625	26494.2155625
62537.5755625	62532.5755625	62531.5755625
43021.575	43023.575	43020.575

```
Середні значення Y:
[ -27114.63333  -32605.3      -85071.63333 -116444.3       71657.03333
  109063.7      176446.36667  259226.36667 -144713.29375  234862.68125
   19110.56042   68049.26042   26496.5489    62533.9089    43021.90833]
Дисперсія:
[ 6.88889 12.66667  3.55556  8.66667 20.22222 14.       4.22222  8.22222
  8.       0.66667  4.22222 20.22222 16.22222  6.88889  1.55556]

Рівняння регресії:
y = -43.37491 + 5.73953 * X1 + 5.15378 * X2 + 7.41837 * X3 + 8.09427 * X1X2 +
  + 0.19218 * X1X3 + 3.49351 * X2X3 + 1.90014 * X1X2X3 + 1.09788 * X11^2 + 0.29878 * X22^2 + 8.87548 * X33^2
Експерементальні значення:
[ -27115.24601  -32605.88996  -85072.47201 -116445.08346   71656.64549
  109063.28654  176445.59449  259225.51804 -144711.89191  234862.96891
   19111.05534   68050.48947   26497.41621   62534.74744   43021.88589]

Критерій Кохрена
Gp = 0.14845024469820556
Дисперсія однорідна

Критерій Стьюдента:
Значимі коефіцієнти регресії: [-43.375, 5.74, 5.154, 7.418, 8.094, 0.192, 3.494, 1.9, 1.098, 0.299, 8.875]
Незначимі коефіцієнти регресії: []
Значення функції відгуку зі значущими коефіцієнтами:
[ -27115.24601  -32605.88996  -85072.47201 -116445.08346   71656.64549
  109063.28654  176445.59449  259225.51804 -144711.89191  234862.96891
   19111.05534   68050.48947   26497.41621   62534.74744   43021.88589]

Критерій Фішера
Fp = 0.738127169233098
   19111.05534   68050.48947   26497.41621   62534.74744   43021.88589]

 Критерій Кохрена
 Gp = 0.14845024469820556
 Дисперсія однорідна

 Критерій Стьюдента:
 Значимі коефіцієнти регресії: [-43.375, 5.74, 5.154, 7.418, 8.094, 0.192, 3.494, 1.9, 1.098, 0.299, 8.875]
 Незначимі коефіцієнти регресії: []
 Значення функції відгуку зі значущими коефіцієнтами:
 [ -27115.24601  -32605.88996  -85072.47201 -116445.08346   71656.64549
   109063.28654  176445.59449  259225.51804 -144711.89191  234862.96891
    19111.05534   68050.48947   26497.41621   62534.74744   43021.88589]

 Критерій Фішера
 Fp = 0.738127169233098
 Математична модель адекватна
```